

Opodatkowanie spółek holdingowych w Polsce

Taxation of holding companies in Poland

dr Andrzej Dmowski

Adwokat, doradca podatkowy, członek Państwowej Komisji Egzaminacyjnej do Spraw Doradztwa Podatkowego,
ORCID: 0000-0003-2405-4583

Streszczenie

Z dniem 1 stycznia 2022 r. zostały wprowadzone do polskiego systemu prawnego regulacje podatkowe zakładające preferencje dla spółek holdingowych mających rezydencję podatkową w Polsce. Pierwotny kształt przepisów zakładał 95-proc. zwolnienie z otrzymanych dywidend od spółek zależnych przez spółkę holdingową oraz całkowite zwolnienie przychodów dla spółki holdingowej ze sprzedaży udziałów lub akcji spółek zależnych. Planowane zmiany w zakresie spółek holdingowych od dnia 1 stycznia 2023 r. zakładają liberalizację uregulowań warunkujących możliwość skorzystania ze zwolnień podatkowych. W konsekwencji wskazanych zmian będzie możliwość tworzenia struktur wielopoziomowych, które korzystałyby z określonych przywilejów podatkowych. Jednakże zbyt dalekie preferencje podatkowe mogą prowadzić do nadużyć w zakresie obejścia obowiązków publicznoprawnych w Polsce.

Słowa kluczowe: podatek dochodowy, spółka, holding, dywidendy, zyski kapitałowe, preferencje podatkowe.

Abstract

On January 1, 2022, tax regulations were introduced into the Polish legal system, providing for preferences regarding holding companies with tax residence in Poland. The original scope of the regulation assumed a 95% exemption from dividends received from subsidiaries by the holding company and a complete exemption of revenues for the holding company from the sale of shares or stocks in subsidiaries. The planned changes in the field of holding companies from January 1, 2023 assume the liberalization of the provisions conditioning the possibility of taking advantage of tax exemptions. As a consequence it will be possible to create multi-level structures that would benefit from specific tax privileges. However, too far tax preferences may lead to abuses in the circumvention of public-law obligations in Poland.

Keywords: corporate income tax, company, holding company, dividends, capital gains, tax preferences.

1. WPROWADZENIE

Celem artykułu jest przedstawienie obowiązujących od dnia 1 stycznia 2022 r. zmian w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych¹ w zakresie opodatkowania spółek holdingowych w Polsce, wprowadzonych w ramach Polskiego Ładu². Prawodawca słusznie zauważył rosnący wpływ konglomeratów światowych oraz postępującej globalizacji i strategicznej pozycji, jaką w obecnych realiach gospodarczych mają międzynarodowe holdingi. Aby wyjść temu naprzeciw, do przepisów ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. dodano rozdział 5b „Opodatkowanie spółek holdingowych”, który zawiera zupełnie nowe rozwiązania wprowadzające tzw. reżim holdingowy.

2. REŻIM HOLDINGOWY

Obowiązujące od początku 2022 r. art. 24m-24p ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. miały na celu „zapewnienie polskim przedsiębiorcom korzystnych warunków zakładania i kontroli grup holdingowych (akumulacja rodzimego kapitału) oraz stworzenie konkurencyjnego otoczenia podatkowego, które

będzie sprzyjać powrotowi polskich przedsiębiorców z jurysdykcji zagranicznych”³. Przepisy te nie obejmowały jednak wyłącznie polskich podmiotów ani podmiotów powracających z obcych jurysdykcji. Zawarte w przywołanej ustawie definicje nie różnicują bowiem spółek holdingowych na spółki zagraniczne i spółki polskie. Miało to na celu zapewnienie inwestorom zagranicznym korzystnego środowiska podatkowego do lokowania w Polsce spółek holdingowych i akumulacji zagranicznego kapitału.

Należy przy tym nadmienić, że wprowadzony reżim nie tworzy nowego systemu opodatkowania ani nie stanowi rozwiązania unikatowego w swojej istocie. Wśród głównych preferencji należy wymienić zwolnienia (częściowe lub całkowite) z opodatkowania kwot dywidend otrzymywanych przez spółkę holdingową od spółek zależnych oraz zwolnienie z opodatkowania zysków ze zbycia udziałów (akcji) w spółkach zależnych. Rozwiązania te można porównać ze zwolnieniem dywidendowym na podstawie dyrektywy Rady 2011/96/UE z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie wspólnego systemu opodatkowania mającego zastosowanie w przypadku spółek

dominujących i spółek zależnych różnych państw członkowskich⁴, która nadal stanowi możliwą do zastosowania alternatywę. Przepisy te zostały oparte na rozwiązaniach, które sprawdziły się w wielu państwach.

3. ZMIANY W OPODATKOWANIU SPÓŁEK HOLDINGOWYCH

Uzyskanie zwolnienia dywidendowego jest obwarowane licznymi warunkami, które są trudne do spełnienia. Dotyczą one m.in. formy prawnej, tytułu prawnego do udziałów w spółce zależnej, rezydencji podatkowej, statusu podatkowego, prowadzenia działalności oraz powiązania kapitałowego ze spółką zależną. Podmiot będący spółką holdingową objętą preferencyjnym opodatkowaniem musi łącznie spełniać warunki określone w art. 24m pkt 2 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. Stąd też preferencyjna forma opodatkowania nie była łatwo osiągalna dla wszystkich zainteresowanych. To spowodowało, że już w dniu 25 sierpnia 2022 r. przedłożono projekt zmian, które zaczną obowiązywać od dnia 1 stycznia 2023 r.⁵

Intencją projektodawców było m.in. umożliwienie skorzystania z reżimu holdingowego przez większy krąg przedsiębiorców⁶, w tym przez prostą spółkę akcyjną. Usunięto rygor posiadania udziałów w kapitale spółki zależnej przez okres jednego roku i wykreślono warunek dotyczący niekorzystania ze zwolnień dywidendowych. Ustawodawca zgodził się w tym zakresie z postulatami zgłaszanymi przez ekspertów, że w ramach jednej grupy holdingowej może istnieć wiele zależności między spółkami i takie ograniczenie wpłynie negatywnie na atrakcyjność tej formy opodatkowania. Istotną zmianą było też rozszerzenie zwolnienia z opodatkowania z 95% otrzymywanych dywidend do całkowitego zwolnienia. Zmiany dotyczyły również definicji spółki zależnej, z której usunięto warunki odnośnie do: braku posiadania więcej niż 5% udziałów (akcji) w innych podmiotach; braku posiadania ogółu praw i obowiązków w spółce niebędącej osobą prawną; niekorzystania ze zwolnień podatkowych związanych z realizacją inwestycji (tj. w ramach specjalnej strefy ekonomicznej), co spowoduje rozszerzenie reżimu holdingowego na struktury wielopoziomowe.

W celu uniknięcia wątpliwości co do ewentualnych obowiązków krajowej spółki zależnej jako płatnika w przypadku wypłaty dywidendy spółce holdingowej znowelizowano art. 26 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r., tj. wyłączono obowiązek poboru podatku u źródła. Wyłączenie to obejmuje sytuację, w której krajowa spółka zależna samodzielnie wypłaca dywidendę, jak i sytuację wypłaty za pośrednictwem podmiotu prowadzącego rachunek papierów wartościowych lub rachunek zbiorczy. Wśród dalszych zmian wymienić można dodanie art. 24m ust. 2 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r., który wydłuża minimalny okres posiadania przez spółkę holdingową udziałów lub akcji w spółkach zależnych do 2 lat; okres ten będzie liczony wstecznie od momentu uzyskania przychodu przez spółkę holdingową ze sprzedaży udziałów lub akcji.

4. PREFERENCJE PODATKOWE DLA SPÓŁEK HOLDINGOWYCH

Preferencje dostępne dla grupy podmiotów, które postanowią skorzystać z reżimu holdingowego, pozwalają na

istotne obniżenie obciążeń podatkowych dzięki zwolnieniu z opodatkowania wypłaty dywidendy na rzecz spółki holdingowej oraz zwolnieniu przychodów ze zbycia udziałów (akcji) spółki zależnej przez spółkę holdingową. Zostały one określone w art. 24n i 24o ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. Rozwiązania przyjęte w polskich przepisach pozwalają na 95%, a od dnia 1 stycznia 2023 r. na 100% zwolnienia przychodów z dywidend⁷ otrzymanych przez spółki holdingowe od spółek zależnych⁸. Zwolnienie to ma zastosowanie do dywidend wypłacanych po dniu 31 grudnia 2021 r., a w przypadku spółek zagranicznych należy również pamiętać o odliczeniu podatku u źródła⁹ z uwzględnieniem podatku zapłaconego w obcym państwie, proporcjonalnie przypadającego na 5% kwoty tych dywidend. Zastrzeżenie to dotyczy jedynie dywidend wypłacanych w 2022 r., gdyż przepis ten przestanie obowiązywać z dniem 1 stycznia 2023 r.

Zwolnieniu w reżimie holdingowym podlegają również dochody osiągnięte przez spółkę holdingową z tytułu odpłatnego zbycia udziałów (akcji) spółki zależnej na rzecz podmiotu niepowiązanego, rozumianego zgodnie z art. 11a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. Dodatkowym warunkiem zwolnienia podatkowego przychodów z transakcji zbycia udziałów (akcji) jest złożenie na co najmniej 5 dni przed dniem zbycia przez spółkę holdingową właściwemu dla niej naczelnikowi urzędu skarbowego oświadczenia o zamiarze skorzystania ze zwolnienia. Elementy takiego oświadczenia wskazano w art. 24o ust. 2 przywołanej ustawy. Istnieje jednak istotne wyłączenie z tego zwolnienia, które dotyczy przypadku zbycia udziałów (akcji) spółek nieruchomościowych. Należy również wspomnieć o dodatkowym obowiązku spółki holdingowej, wynikającym z art. 24p ustawy z dnia 15 lutego 1992 r., który zobowiązuje spółki holdingowe korzystające ze zwolnień do wykazania dodatkowych danych finansowych w rocznych deklaracjach podatkowych CIT-8.

5. MOŻLIWE NADUŻYCIA PODATKOWE Z WYKORZYSTANIEM REGULACJI DOTYCZĄCYCH SPÓŁEK HOLDINGOWYCH

Wprowadzenie do polskiego systemu podatkowego regulacji dotyczących spółek holdingowych miało na celu pobudzenie gospodarki oraz stworzenie „przyjaznego środowiska biznesowego w Polsce”. Idea ta ma korzenie w międzynarodowej konkurencji między krajami, tak aby „uatrakcyjnić” dany kraj i aby międzynarodowy kapitał był lokowany w jego jurysdykcji. Mając na uwadze regulacje podatkowe dotyczące transakcji transgranicznych, a w szczególności umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania, należy zaznaczyć, że transakcja sprzedaży udziałów lub akcji jest opodatkowana co do zasady w kraju siedziby zbywcy, a nie w kraju siedziby spółki, której udziały lub akcje są sprzedawane. Wyjątkiem w tym zakresie są regulacje dotyczące sprzedaży udziałów (akcji) spółki, której głównym majątkiem są nieruchomości – w tym przypadku transakcja podlega opodatkowaniu w kraju położenia nieruchomości¹⁰. Niezależnie od wyjątku dotyczącego spółek nieruchomościowych należy zauważyć, że planowanie podatkowe strukturyzacji transakcji na aktywach pasywnych było i jest oparte na założeniu, by podmiot sprzedający dane udziały lub akcje spółki miał rezydencję podatkową w tzw. przykazanej jurysdykcji podatkowej, w

której owe transakcje są nieopodatkowane (np. Republika Cypru) lub sposób ewentualnego opodatkowania jest preferencyjny.

Jednakże idea regulacji dotyczących spółek holdingowych co do zasady powinna być oparta na założeniu, że zwolnieniu z opodatkowania na poziomie spółki holdingowej powinny podlegać transakcje sprzedaży udziałów lub akcji spółek mających siedzibę w innym kraju niż kraj rezydencji podatkowej spółki holdingowej (dotyczący spółek zależnych będących tzw. spółkami zagranicznymi). Równocześnie sprzedaż przez spółkę holdingową udziałów lub akcji spółki mającej siedzibę w tym samym kraju co spółka holdingowa powinna być „normalnie” opodatkowana. Takie założenie wywiera skutek w postaci transakcji nieopodatkowanych dla spółki holdingowej przy sprzedaży spółek „zagranicznych” oraz transakcji opodatkowanych w przypadku sprzedaży spółek „lokalnych”.

Polski ustawodawca podjął jednak inną decyzję, w ocenie autora dość zaskakującą i niezrozumiałą, polegającą na tym, że zwolnieniu podatkowemu dla spółki holdingowej będą podlegać transakcje nie tylko w zakresie sprzedaży udziałów lub akcji spółek „zagranicznych”, ale również sprzedaży udziałów lub akcji spółek polskich. Jest to tym bardziej zadziwiające, że bieżąca narracja wskazuje na chęć „uszczelniania” systemu podatkowego oraz wyeliminowania istniejących w nim „patologii”.

Aktualny kształt polskich regulacji w zakresie spółek holdingowych daje możliwość, aby większość transakcji polegających na docelowej sprzedaży jakiegoś zespołu aktywów, zorganizowanej części przedsiębiorstwa bądź całego przedsiębiorstwa została w taki sposób zaplanowana i ustrukturyzowana, że w żadnym zakresie wzrost wartości sprzedawanych aktywów ulokowanych w Polsce nie będzie opodatkowany (np. sprzedaż aktywów przez spółkę celową mającą siedzibę w Polsce za pośrednictwem spółki holdingowej). Taki kształt regulacji w przekonaniu autora może tworzyć całe sektory gospodarki, które będą nieopodatkowane, a brak tego opodatkowania w żadnym zakresie nie będzie stymulował gospodarki.

Tym bardziej zastanawiające są planowane zmiany od dnia 1 stycznia 2023 r., dotyczące spółek holdingowych w Polsce, zakładające, że spółki holdingowe będą wciąż mogły korzystać z preferencji podatkowych w zakresie sprzedaży udziałów lub akcji polskich spółek w określonych przypadkach.

Taka nowelizacja daje m.in. możliwość tworzenia holdingów wielopoziomowych, co stanowi obiektywną korzyść, odpowiadającą realiom rynkowym. Wcześniejsze regulacje na to nie pozwalały. Jednakże kształt nowych przepisów, które wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2023 r., uprawnia inwestorów, którzy uprzednio zainwestowali w Polsce i uzyskali preferencje podatkowe (np. działalność w specjalnej strefie ekonomicznej, decyzja o wsparciu), do wyjścia z inwestycji, a cały wzrost wartości udziałów (akcji) spółki celowej w Polsce będzie całkowicie nieopodatkowany. Niestety takie sytuacje będą dość powszechne, zwłaszcza że będą mogły dotyczyć również innych sektorów gospodarki. Transakcje polegające na tzw. sukcesji biznesu rodzinnego lub pozostaniu inwestora w tzw. spółkach rodzinnych także będą się wiązały z transakcjami absolutnie nieopodatkowanymi. Pro-

blem tkwi w tym, że te środki finansowe nie będą pozytywnie wpływały na polską gospodarkę.

6. PODSUMOWANIE

Zmiana od dnia 1 stycznia 2022 r. w zakresie wprowadzenia do polskiego systemu prawnego przepisów dotyczących spółki holdingowej bez wątplenia jest krokiem w dobrą stronę. Rolą ustawodawcy jest stworzenie regulacji prawnych wspomagających rozwój przedsiębiorczości oraz przygotowanie dogodnych warunków do lokowania kapitału w danym kraju. Wprowadzenie preferencji podatkowych dla podmiotów mających status holdingu, dotyczących sprzedaży udziałów lub akcji spółek mających rezydencję podatkową w innym kraju niż Polska, jest słuszne. Wskazana regulacja może uatrakcyjnić Polskę jako kraj wspierający inwestycje międzynarodowe.

Jednakże równocześnie trzeba się zastanowić, czy preferencje te nie idą zbyt daleko. Zwolnienie przychodów ze sprzedaży udziałów lub akcji w spółkach zależnych przez spółkę holdingową, w przypadku gdy spółkami zależnymi są podmioty polskie, może dawać istotne pole do nadużyć. Praktyki przedsiębiorców mogą się sprowadzać do wcześniejszego ustalenia struktury holdingowej przygotowanej do przyszłego skorzystania z preferencji podatkowych (tj. przygotowanie i przetrzymywanie przez spółkę holdingową udziałów lub akcji w spółce zależnej przez okres minimum 2 lat). Alokcja kluczowych aktywów do przygotowanych uprzednio spółek zależnych (np. przez wkłady zorganizowanych części przedsiębiorstw lub całych przedsiębiorstw) oraz późniejsza sprzedaż udziałów lub akcji spółki zależnej daje możliwość ekonomicznej realizacji zysków absolutnie bez podatku dochodowego od osób prawnych oraz pozwala na docelową wypłatę tego zysku również za granicę bez jakiegokolwiek podatku. Można mieć wątpliwości, czy taki był ostateczny cel ustawodawcy wprowadzającego preferencje podatkowe dla spółki holdingowej.

Przypisy

- 1 Tekst jednolity Dz.U. z 2021 r. poz. 1800 ze zm., dalej: ustawa z dnia 15 lutego 1992 r.
- 2 Ustawa z dnia 29 października 2021 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 2105 ze zm.
- 3 Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 1532, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/A8566521AD17EECE-C125874A006F1417%24File/1532-uzas.docx>, s. 84, dostęp: 22.11.2022.
- 4 Dz. Urz. UE L 345 z 29.12.2011, s. 8 ze zm.
- 5 Ustawa z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 2180.
- 6 Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 2544, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/DBB-3C99907D9F5DBC12588A900268C46%24File/2544-uzas.DOCX>, s. 26, dostęp: 22.11.2022.
- 7 O których mowa w art. 7b ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. – a więc zaliczyć do tego można również nadwyżki bilansowe w spółdzielniach oraz otrzymane przez uczestników funduszy inwestycyjnych lub instytucji wspólnego inwestowania dochody tego funduszu lub tej instytucji, w przypadku gdy statut przewiduje wypła-

canie tych dochodów bez odkupywania jednostek uczestnictwa albo wykupywania certyfikatów inwestycyjnych.

- ⁸ Szerzej P. Małecki, M. Mazurkiewicz, *CIT. Podatki i rachunkowość. Komentarz. Tom II. Art. 15-42*, wyd. 13, Warszawa 2022, art. 24n.
- ⁹ Na podstawie art. 20 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r.
- ¹⁰ Tzw. klauzula nieruchomościowa w umowach o unikaniu podwójnego opodatkowania.

Bibliografia

Literatura

Małecki P., Mazurkiewicz M., *CIT. Podatki i rachunkowość. Komentarz. Tom II. Art. 15-42*, wyd. 13, Warszawa 2022.

Opodatkowanie spółek, H. Litwińczuk (red. nauk.), Warszawa 2022.

Akty prawne

Dyrektywa Rady 2011/96/UE z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie wspólnego systemu opodatkowania mającego zastosowanie w przypadku spółek dominujących i spółek zależnych różnych państw członkowskich, Dz. Urz. UE L 345 z 29.12.2011, s. 8 ze zm.

Ustawa z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 2180.

Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, tekst jednolity Dz.U. z 2021 r. poz. 1800 ze zm.

Ustawa z dnia 29 października 2021 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 2105 ze zm.

Inne źródła

Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 1532, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/A8566521AD17EECE-C125874A006F1417/%24File/1532-uzas.docx>, dostęp: 22.11.2022.

Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 2544, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/DDB-3C99907D9F5DBC12588A900268C46/%24File/2544-uzas.DOCX>, dostęp: 22.11.2022.